

Raporti i vitit 2019 mbi trafikimin e personave

KOSOVA: Niveli 2

Qeveria e Kosovës nuk i përmbush plotësisht standardet minimale për eliminimin e trafikimit, por është duke bërë përpjekje të mëdha për ta bërë këtë. Qeveria demonstroi përpjekje të shtuara në krahasim me periudhën paraprake të raportimit; prandaj, Kosova mbeti në Nivelin 2. Këto përpjekje përfshinë rishikimin e kodit penal për t'i riklasifikuar të gjitha veprat e prostitucionit të detyruar si trafikim; emërimin e një koordinatori rajonal për ndjekje penale për trafikim në Kosovën perëndimore; dhe zhvillimin e hetimeve dhe inspektimeve të përbashkëta. Gjyqësori uli numrin e përgjithshëm të rasteve të mbetura dhe Gjykata Supreme miratoi udhëzime të reja dënimi në përpjekje për të siguruar që gjykatësit përdorin faktorët rëndues ose lehtësues në mënyrë të drejtë e të paanshme, përfshirë rastet e trafikimit. Megjithatë, Qeveria nuk i përmbushi standardet minimale në disa fusha kryesore. Qeveria dënoi më pak trafikantë dhe identifikoi më pak viktima. Gjykatësit vazhduan të shqiptonin dënime të buta për trafikantët e dënuar. Qeveria e zvogëloi financimin për strehimoret e drejtuara nga OJQ-të për të katërtin vit me radhë, duke i detyruar OJQ-të të mbështeteshin vetëm në donatorët e huaj. Reaguesit e parë kishin mungesë të udhëzimit dhe përpjekjeve për identifikim proaktiv për viktima të lypjes së detyruar, posaçërisht për fëmijët.

REKOMANDIMET ME PËRPARËSI

Energjikisht t'i hetojë, ndjekë penalisht dhe dënojë trafikantët dhe të shqiptojë dënime më të rrepta. • Të sigurojë financim adekuat dhe konsistent për strehimoret e drejtuara nga OJQ-të. • Të caktojë prokurorë dhe gjykatës të trajnuar në secilin rajon për t'i trajtuar rastet e trafikimit. • Të zhvillojë udhëzime me shkrim dhe t'i përmirësojë përpjekjet për t'i identifikuar dhe për t'u ndihmuar fëmijëve që detyrohen të lypin. • Të vazhdojë të ofrojë trajnim të avancuar për gjykatës, prokurorë dhe organet për zbatim të ligjit në hetimin dhe ndjekjen penale të trafikimit. • Ta pakësojë numrin e rasteve të pazgjidhura, përfshirë rastet e trafikimit. • Të punojë me autoritetet lokale për ta forcuar mbrojtjen e viktimave në komunat veriore. • Ta rrisë mbështetjen qeveritare për trajnim të hollësishëm profesional dhe shërbime të riintegritit për viktima. • Ta standardizojë mbledhjen e të dhënave dhe ta krijojë një databazë që i zbërthen statistikat për trafikim dhe ndjekje penale e dënim për raste të lidhura me trafikimin.

NDJEKJA

Qeveria i shtoi përpjekjet për zbatim të ligjit. Neni 171 i Kodit Penal e kriminalizon trafikimin për qëllime seksuale dhe punë, dhe përcakton dënime prej pesë deri në 12 vjet burg dhe gjobë për veprat që përfshijnë viktimat e rritura, dhe pesë deri në 15 vjet burg dhe gjobë për veprat ku përfshihen viktimat fëmijë. Këto dënime ishin mjaft të rrepta dhe, sa i përket trafikimit për qëllime seksuale, në përputhje me dënimet e përcaktuara për krime të tjera të rënda, si dhunimi. Në nëntor të vitit 2018, Qeveria rishikoi Kodin Penal për t'i riklasifikuar të gjitha veprat e prostitucionit të detyruar si trafikim, dhe e rriti dënimin minimal për trafikim të fëmijëve prej tri në pesë vjet. Autoritetet paraqitën 12 kallëzime penale për trafikim (21 në vitin 2017). Policia arrestoi 22 të dyshuar për trafikim (28 në vitin 2017) dhe shtatë të dyshuar të tjerë për “shfrytëzim të shërbimeve seksuale nga viktima e trafikimit” (10 në vitin 2017). Qeveria ndoqi penalisht 34 veta për trafikim (27 në vitin 2017). Gjykatat i dënuan nëntë trafikantë (29 në vitin 2017) dhe dënuan pesë persona për “shfrytëzim të shërbimeve seksuale nga viktima e trafikimit” (një në vitin 2017). Gjykatësit vazhduan të shqiptonin dënime nën dënimin minimal prej pesë vjetësh burg. Pesë trafikantë u dënuan me burg prej dy deri në katër vjet dhe me gjobë prej 200 euro (230 dollarë) deri në 4.000 euro (4.590

dollarë), një trafikant u dënua me gjashtë muaj burg dhe tre trafikantëve iu shqiptuan dënime me kusht. Pesë persona që i “shfrytëzuan shërbimet seksuale nga një viktimë e trafikimit” u dënuan me burg prej katër deri në gjashtë muaj dhe një gjobë mes 1.800 euro (2.060 dollarë) deri në 3.600 euro (4.130 dollarë). Gjykatat e pakësuan numrin e rasteve të pazgjidhura, përfshirë rastet e trafikimit; 78 raste mbetën të hapura nga vitet paraprake (88 në vitin 2017).

Drejtoria për Hetimin e Trafikimit me Qenie Njerëzore (DHTQNJ) e Policisë së Kosovës (PK) i ka hetuar të gjitha rastet e trafikimit me tetë njësitë e veta rajonale. DHTQNJ mbajti një njësi në komunat veriore, një rajon që kohët e fundit u integrua në sistemin gjyqësor të Kosovës. Zyra e Kryeprokurorit të Shtetit (ZKPSH) vazhdoi ta caktonte një koordinator të posaçëm për trafikim dhe emëroi një koordinator rajonal për trafikim në Kosovën perëndimore. DHTQNJ kreu hetime të përbashkëta me prokurorët dhe nëpunësit socialë dhe koordinoi duke rezultuar në mbyllje të përkohshme të 91 prej 214 bareve, klubeve të natës, restoranteve dhe lokaleve të masazhit të hetuara. Veçmas, DHTQNJ bashkëpunoi me Inspektoratin e Punës për t’i zhvilluar 157 inspektime të përbashkëta të bareve, klubeve të natës, restoranteve dhe lokaleve të masazhit (153 në vitin 2017). Vëzhguesit raportuan se mungesa e trajnimit dhe përvoja në raste të trafikimit ndër gjykatës dhe prokurorë rezultoi në dënime më të buta ose në raste të uljes në krim më të vogël, posaçërisht të rasteve që përfshinin kontrollin emocional dhe detyrimin psikologjik të viktimës. Gjykata Supreme miratoi udhëzime të reja dënimi për të siguruar që gjykatësit zbatonin faktorët rëndues ose lehtësues në mënyrë të drejtë e të paanshme, përfshirë rastet e trafikimit. Përveç kësaj, PK-ja, posaçërisht policia kufitare, vazhdoi të mos kontrollonte dhe nuk kishte udhëzime se kur do ta klasifikonte lypjen e detyruar të fëmijëve nga prindërit e tyre si trafikim në vend se si mospërfillje ose abuzim prindëror.

ZKPSH trajnoi gjykatësit dhe prokurorët, dhe Departamenti i PK-së për trajnime, në bashkëpunim me organizatat ndërkombëtare, mbajti 44 trajnime (31 në vitin 2017). Akademia e Drejtësisë i trajnoi prokurorët, gjykatësit dhe avokatët e viktimave në çështje të trafikimit; megjithatë, shumë prokurorë, të trajnuar sipas Kodit Penal të Jugosllavisë, kishin nevojë për trajnim të mëtejshëm në Kodin Penal të Kosovës. Qeveria shkëmbeu informata me qeveritë e huaja në 21 raste të trafikimit (22 në vitin 2017), kreu hetime të përbashkëta me Shqipërinë dhe Republikën e Çekisë, nënshkroi marrëveshje për ekstradim me Turqinë, dhe përgatitej ta fuste në fuqi një marrëveshje për ekstradim me Shtetet e Bashkuara. Qeveria ekstradoi një të dyshuar në Shqipëri. DHTQNJ, ZKPSH dhe Inspektorati i PK-së bashkëpunuan për t’i hetuar nëpunësit zyrtarë të qeverisë që mund të ishin bashkëfajtorë në krime të trafikimit, por nuk raportuan për ndjekje penale apo dënime. Korrupsioni dhe bashkëfajësia zyrtare në krime të trafikimit mbetën shqetësime të mëdha, gjë që i pengonin veprimet e organeve për zbatim të ligjit gjatë vitit. Në vitin 2016, prokurorët akuzuan dy policë në raste të veçanta për keqpërdorim të dyshuar të pozitës zyrtare dhe shfrytëzim seksual të viktimave të trafikimit. Gjykimet ishin në vazhdim e sipër në fund të periudhës së raportimit. Gjykata e Apelit konfirmoi katër dënime në vitin 2017 të policëve të PK-së për abuzim seksual të një viktime të trafikimit.

MBROJTJA

Qeveria i vazhdoi përpjekjet për mbrojtjen e viktimave. Qeveria identifikoi 15 viktima të trafikimit (32 në vitin 2017). Prej tyre, 11 ishin viktima të trafikimit seksual, dy ishin viktima të punës së detyruar, një ishte viktimë e “robërisë dhe skllavërisë” dhe një ishte viktimë e robërisë shtëpiake përmes martesës së detyruar (në vitin 2017, 18 ishin viktima të trafikimit seksual, shtatë ishin viktima të punës të detyruar, tri ishin viktima të lypjes së detyruar, dhe katër ishin viktima të “robërisë dhe skllavërisë”). 12 ishin fëmijë (19 në vitin 2017); 14 ishin

femra dhe një ishte mashkull (në vitin 2017 ishin 29 femra dhe tre meshkuj); 12 ishin nga Kosova, dy nga Shqipëria, dhe një nga Republika e Çekisë. Reaguesit e parë përdorën indikatorë standard për t'i kontrolluar popullatat e cënueshme; megjithatë, vëzhguesit raportuan për mungesë të udhëzimeve dhe përpjekjeve proaktive për identifikim të viktimave të lypjes së detyruar, posaçërisht fëmijëve. Një mekanizëm shumë-disiplinor kombëtar i referimit (MKR) ofroi procedura standarde të operimit (PSO) për identifikimin dhe referimin e viktimave në shërbime. MKR-ja kërkonte që një hetues nga DHTQNJ-ja dhe një avokat i viktimave nga Zyra për Ndihmë dhe Avokim të Viktimave të mblidheshin dhe t'i vlerësonin viktimat si rrezik i ulët, i mesëm ose i lartë, dhe ta koordinonin kujdesin dhe vendosjen e viktimave. PSO-të kërkonin që një nëpunës social të kujdesej për viktimat fëmijë. OJQ-të vazhduan të raportonin se MKR-ja funksiononte mirë dhe theksuan bashkëpunimin e mirë midis akterëve.

Qeveria i licenoi dhe pjesërisht i financoi dy strehimore të drejtuara nga OJQ-të për të ofruar shërbime për viktimat të trafikimit, bashkë me Objektin për Siguri të Përkohshme (OSP), të drejtuar nga shteti. Këto strehimore ofronin ndihmë juridike, shërbime mjekësore e psikologjike, këshillim, arsim, shërbime rekreative dhe mbështetje tjetër rehabilituese. Autoritetet ua ofronin viktimave të huaja të njëjtat të drejta dhe shërbime si viktimave vendëse. Viktimat gjithashtu kishin qasje në nëntë objekte kujdesi të Ministrisë së Punës dhe Mirëqenies Sociale (MPMS), por qeveria nuk kishte objekt kujdesi në katër komunat veriore të vendit. OSP i strehonte përkohësisht viktimat e trafikimit të vlerësuara si rrezik i lartë. Autoritetet kërkonin që viktimat të kishin përcjellje policore jashtë OSP-së gjersa procedurat gjyqësore ishin në vazhdim e sipër dhe kërkonin miratim nga prokurori dhe PK-ja për viktimat për t'u larguar përgjithmonë nga OSP-ja gjersa vlerësoheshin si rrezik i lartë. Objekti kishte kapacitet t'i strehonte 40 persona në dhoma të veçanta për femra, meshkuj dhe familje. Viktimat qëndronin në OSP mesatarisht 90 ditë para se të transferoheshin në një strehimore të drejtuar nga OJQ-të. OSP strehoi 17 viktimat (35 në vitin 2017). Dy strehimore të drejtuara nga OJQ-të ofronin shërbime mbështetëse për viktimat e vlerësuara rrezik i ulët - i mesëm; njëra nga këto strehimore të drejtuara nga OJQ-të ishte vetëm për fëmijë. Vëzhguesit raportuan se programet për riintegrim kishin sukses të kufizuar për shkak të mungesës së resurseve dhe shkallës së lartë të papunësisë.

Qeveria ndau 150.680 euro (172.800 dollarë) për mbrojtje të viktimave, krahasuar me 152.870 euro (175.310 dollarë) në vitin 2017. Qeveria vazhdoi ta ulte financimin për strehimoret e drejtuara nga OJQ-të, që morën 70.680 euro (81.060 dollarë), krahasuar me 72.870 euro (83.570 dollarë) në vitin 2017, 91.010 euro (104.370 dollarë) në vitin 2016 dhe 101.930 euro (116.890 dollarë) në vitin 2015. OSP mori 80.000 euro (91.740 dollarë) në vitin 2017 dhe 2018. Strehimoret e drejtuara nga OJQ-të raportuan se financimi nga qeveria nuk mjaftonte dhe operacionet nuk do të mund të vazhdonin pa donatorë të huaj. Në vitin 2018, MPMS kërkonte aplikacione për fonde për periudha 8-mujore, një rritje nga periudha 6-mujore e vitit të kaluar. Ndërsa qeveria ndau fonde emergjente për t'i mbuluar aktivitetet gjatë boshllëkut në financim, OJQ-të raportuan se fondet nuk mjaftonin dhe nganjëherë e ndërpritnin programin. Ligji u jep të drejtën viktimave të huaja për një periudhë reflektimi prej 30 deri në 90 ditë, gjatë të cilës viktimat mund të rimëkëmben para se të vendosin nëse do të bashkëpunojnë me organet për zbatim të ligjit. Ligji u jep të drejtë viktimave të huaja për leje qëndrimi të përkohshëm për së paku gjashtë muaj; asnjë viktimë e huaj nuk kërkoi leje (një në vitin 2017). Qeveria riatdhesoi tri viktimat (11 në vitin 2017). 15 viktimat morën pjesë në hetime dhe procedura gjyqësore (32 në vitin 2017). Qeveria raportoi se trafikantët e dyshuar nuk ishin të pranishëm kur viktimat jepnin deklaratat dhe viktimat e huaja mund të ktheheshin në vendet e tyre të prejardhjes pas dhënies së dëshmisë, pa pritur për përfundim të gjyqimit.

Ligji lejonte kompensim nga shteti nëse viktimat nuk mund të merrnin dëmshpërblim nga trafikantët e tyre. Asnjë viktimë nuk ka marrë kompensim në vitin 2018, krahasuar me vitin 2017 kur viktima e parë e trafikimit u kompensua me rreth 5.000 euro (5.730 dollarë)

PARANDALIMI

Qeveria i vazhdoi përpjekjet për ta parandaluar trafikimin. Agjencia kombëtare kundër trafikimit të personave (AKKTP) i koordinoi përpjekjet mes agjencive dhe mbante mbledhje mujore për ta monitoruar zbatimin e Planit kombëtar për veprim (PKV) kundër trafikimit 2015 – 2019. Qeveria nuk raportoi për shumën e fondeve të ndara për zbatimin e PKV-së në vitin 2016, 2017 ose 2018, krahasuar me 288.000 euro (320.280 dollarë) në vitin 2015. OJQ-të raportuan për bashkëpunim shumë të mirë me AKKTP-në dhe koordinatorin kombëtar, përfshirë reagimin ndaj rekomandimeve dhe shqetësimeve. 28 prej 38 komunave ndanë fonde për të marrë pjesë në fushatën vjetore njëmuje që synonte viktimat e mundshme të trafikimit. Qeveria, në bashkëpunim me një OJQ, prodhoi një film se si trafikantët i rekrutojnë viktimat. Linja e drejtpërdrejtë telefonike për viktima të dhunës në familje dhe të krimeve të tjera, e drejtuar nga qeveria, pranoi 929 thirrje (907 në vitin 2017), përfshirë tetë raste të trafikimit të mundshëm (shtatë në vitin 2017). Qeveria nuk raportoi për përpjekjet për ta ulur kërkesën për akte të seksit komercial apo të punës së detyruar.

PROFILI I TRAFIKIMIT

Siç është raportuar gjatë pesë vjetëve të fundit, trafikantët i përdorin viktimat vendase dhe të huaja në Kosovë, kurse viktimat nga Kosova i përdorin jashtë vendit. Shumica e viktimave trafikohen brenda vendit për shfrytëzim seksual. Shumë viktima të trafikimit seksual në Kosovë janë vajza, edhe pse grupet kriminale të Kosovës gjithashtu i detyrojnë gratë nga Shqipëria, Moldavia, Rumania, Serbia dhe vende të tjera evropiane të merren me prostitucion. Gratë dhe vajzat i nënshtrohen trafikimit seksual në shtëpi dhe banesa private, në klube të natës dhe lokale të masazhit. Fëmijët nga Kosova, Shqipëria dhe vende të tjera fqinje detyrohen të lypin brenda vendit. Trafikantët i nënshtrojnë qytetarët e Kosovës në prostitucion të detyruar dhe punë të detyruar në mbarë Evropën. Komunitetet e marginalizuara të romëve, ashkalinjve dhe egjiptianëve janë të cënueshme ndaj lypjes së detyruar dhe trafikimit për seks. Korrupsioni qeveritar krijon një mjedis që mundëson disa krime trafikimi.